نقل ضعیف واقدی در روایت قبل از زوال و طرح آن توسط عامه

شاگرد: روایت از کتاب "معرفة السنن و الآثار" است. معرفة السنن والآثار (۶/ ۲۴۷: «ويروي الواقدي، عن معاوية بن صالح، عن عبد الله بن قيس قال: سمعت عائشة، زوج النبي صلى الله عليه وسلم تقول: «أصبح رسول الله صلى الله عليه وسلم صائما صبح ثالثين يوما، فرأى هلال شوال نهارا، فلم يفطر حتى أمسى».

شاگرد۲: این که برعکس شد.

استاد: میدانم. میخواستم بگویم راجع به این موضوع روایت هست. گفتم که یادم نبود که حضرت چه فرمودند. کتاب برای بیهقی است. کتابهای بیهقی معروف است که نزد اهلسنت از اعتبار خوبی برخوردار است. ببینید گویا این روایت ظهور تام دارد که قبل از زوال بوده.

شاگرد: «اصبح صائما» دارد ولی «فرای نهارا» را هم دارد. در ادامه هم میفرمایید «واالواقدی ضعیف».

استاد: بله، بیهقی این روایت را قبول نمیکند و میگوید واقدی ضعیف است. ظاهراً در کتابهای فقهی اهلسنت که این روایت را نقل نکردهاند، چون واقدی نزد آنها صبغه فقهی و حتی محدث هم ندارد. بلکه بیشتر صبغه تاریخ نویس دارد. او را اهل سیر میدانند تا محدث.

شاگرد۲: پس معلوم نمیکند که قبل از زوال بوده.

استاد: «اصبح صائما فرأى هلال شوال نهارا، فلم يفطر حتى أمسى»؛ یعنی اگر مساء بود نمی گفت «فلم یفطر حتی امسی». خودش مساء بود. از ساعت دو و سه مساء میشود. لذا «نهارا» دلالت خوبی دارد که همان طرف صبح بوده.

شاگرد:اگر صبح بود دیگه "نهارا" نمی خواست

استاد: «اصبح» را برای «صائما» میگویند.

شاگرد۲: با ساعت یازده هم میسازد.

استاد: بله.

شاگرد: «امسی» هم یعنی تا وقت غروب ادامه دادند.

استاد: «اتموا الصیام الی اللیل» را اجراء کردند. چون این روایت را سابق دیده بودم نگاه جدیدی نکرده بودم. باز هم شما نگاه کنید. علی ای حال این روایت را مطرح نکرده‌اند. چون واقدی روایت کرده بود زیاد آن را سان ندانده بودند. ولی آن چه که در موسوعه سان داده شده بود، این بود: «وَرَدَتْ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ رِوَايَةٌ فِي خُصُوصِ هِلَالِ رَمَضَانَ أَنَّهُ يَجُوزُ الصَّوْمُ قَبْلَ رُؤْيَةِ الْهِلَالِ وَ بَعْدَهَا». از خلیفه دوم هم دو نقل بود. یکی از نخعی است که مرسل است و نگفته از چه کسی نقل می‌کند. دیگری همینی است که سید در اینجا فرموده‌اند؛ «و إنّما احتجّوا علیه بما رووه عن أبي وائل من صوره بن سلمه»؛ اگر یادتان باشد پارسال عرض کردیم که در تذکره اشتباه شده. علامه در منتهی درست آورده‌اند. ظاهراً در اینجا باید «منصور بن معتمر عن شقیق بن سلمه ابی وائل». جلوتر صحبتش شد. این از چیزهایی است که مراجع در مخالفت مشهور گفته اند. ان شاء الله اقوال را هم نگاه کنید. مخالفت با شهرت و اجماع می‌مانند.

شاگرد: مشهور عامه معلوم نشد.

استاد: ان شاءالله در شهرت امامیه مشهور نزد عامه را هم می‌گوییم.

شاگرد۲: ظاهراً حرف سید درست نباشد. سید تنها از تذکره علامه نقل می‌کند.

استاد: الآن وقتی می‌خواهیم عبارت سید مرتضی را تتمیم کنیم، ان شاءالله این مشهور را عرض می‌کنم. تقریباً مشهور نزد عامه واضح است که چیست. اگر خواستید جلسه سوم و ششم را نگاه کنید. کل جلسه راجع به این حرف سید بوده. عبارت سید در انصارایات قرینه داخلیه قویه دارد که تصحیف شده. ما دو جلسه مفصل راجع به آن بحث کردیم. جلسه دوم و سوم، پنجم و ششم را نگاه کنید.

شاگرد: محمل تقیه مگر مشهور عند العامه نیست؟

استاد: سید می‌گوید مشهور نزد عامه همین است که مشهور نزد امامیه است. پس روایت خلاف عامه است و مقبول می‌شود. وحید بهبهانی می‌گوید مشهور نزد عامه همین رویت قبل از زوال است. درست برعکس است. لذا سید می‌گوید «والعجب». اما اینکه مشهور کدام است عبارت سید را فردا می‌خوانیم.

شاگرد: رویت بعد از زوال را هم بحث کرده‌اید؟

استاد: بله، فی الجمله بحث شده. تنها چیزی که هست می‌گویند اجماع است تا بعد از زوال مجزی نیست.

شاگرد: فتوا داریم که بعد از زوال هم مجزی است. عبارت علامه در قواعد اشاره به همین دارند که بعد از زوال را مجزی می‌دانند. «و لو ثبت هلال شوال قبل الزوال أفطر وصلى العيد، وبعده يفطر والصلاة»[1].

استاد: نه، یعنی دیشب ثابت است. قبل از زوال هلال ثابت شد که بینه بگوید دیشب هلال را دیدم. فرض این است. واضح و آشکار است. چیزی که شما می‌گویید این است که قبل از زوال دو نفر عادل بگویند ما دیشب دیدیم. ایشان می‌گویند خب بروید نماز بخوانید چون قبل از زوال دیدید. نه اینکه «لو رئی قبل الزوال». خیلی تفاوت است بین «لو رئی الهلال قبل الزوال» با «لو ثبت رویة الهلال قبل الزوال» که دیشب دیده‌اند. خود قواعد چندتا شرح دارد. شروحش را نگاه کنید. دو فرض است.

بازبینی #1
ایجاد شده 7 فوریه 2026 15:36:09 توسط ... .
به روزرسانی شده 7 فوریه 2026 15:38:28 توسط ... .